

Кулик М. М.,

*кандидат юридичних наук, асистент
кафедри цивільного права № 1 Націо-
нального юридичного університету
імені Ярослава Мудрого*

ІНВЕТОРИ У ЦІННІ ПАПЕРИ ЯК СУБ'ЄКТИ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН: ЩО ПОТРЕБУЄ ЗМІН ПРИ РЕКОДИФІКАЦІЇ ЦИВІЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

В процесі рекодифікації Цивільного кодексу України слід звернути увагу на питання врегулювання цивільних правовідносин між суб'єктами – учасниками фондового ринку, серед яких особливе значення займають інвестори у фондові інструменти (інвестори у цінні папери).

Спеціальні законодавчі норми, які наберуть чинність з 01.07.2021 р. [1], вже містять новаційні положення з цього питання. А саме, Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки», врахував досвід країн ЄС та нормативну базу країни ЄС, зокрема директиви та регламенти, таким чином імплементуючи національне законодавство до законодавства ЄС.

Так, учасники фондового ринку разом з учасниками ринку деривативних фінансових інструментів та учасниками грошового ринку увійшли до складу учасників ринку капіталу.

Поняття інвесторів у фінансові інструменти передбачає, що ними можуть бути як фізичні, так і юридичні особи, у тому числі фізичні особи – іноземці та іноземні юридичні особи, які набули права власності на фінансові інструменти з метою отримання доходу від вкладених коштів та/або збереження вартості вкладених активів, та/або набуття відповідних прав, що надаються власнику фінансових інструментів відповідно до законодавства, або в межах виконання повноважень щодо державного управління у відповідній сфері, або які є сторонами деривативних контрактів.

Перелік фінансових інструментів розширено. Так, за новим Законом України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» (ст. 7) фінансовими інструментами є:

1) цінні папери, у тому числі цінні папери інститутів спільного інвестування;

2) інструменти грошового ринку;

3) опціони, ф'ючерси, свопи, контракти на майбутню відсоткову ставку та будь-які інші деривативні контракти, базовим активом яких є цінні папери, валюта або інші деривативні контракти, базовим показником яких є процентні ставки, дохідність, індекси або курс, та які можуть бути виконані у вигляді фізичної поставки (поставні деривативні контракти) або розрахунків (розрахункові деривативні контракти);

4) опціони, ф'ючерси, свопи, форварди та інші деривативні контракти, базовим активом яких є продукція, які мають або можуть бути виконані у вигляді розрахунків за вибором однієї із сторін (змішані деривативні контракти), крім випадків неплатоспроможності або інших випадків припинення зобов'язань;

5) опціони, ф'ючерси, свопи та інші деривативні контракти, базовим активом яких є продукція, що укладаються на торговельних майданчиках та які можуть бути виконані у вигляді фізичної поставки (поставні деривативні контракти), крім контрактів (договорів), передбачених частиною другою цієї статті;

6) опціони, ф'ючерси, свопи, форварди та інші деривативні контракти, базовим активом яких є продукція, які можуть бути виконані у вигляді фізичної поставки (поставні деривативні контракти) та які не зазначені у пункті 5 цієї частини, укладаються не в комерційних цілях та мають характеристики іншого деривативного фінансового інструменту;

7) деривативні фінансові інструменти, що передбачають передачу кредитного ризику, зокрема кредитні ноти та кредитні дефолтні свопи;

8) фінансові контракти на різницю цін;

9) опціони, ф'ючерси, свопи, контракти на майбутню відсоткову ставку та будь-які інші деривативні контракти, що стосуються кліматичних параметрів, ставок фрахту, показників інфляції або інших показників економічної статистики, які мають бути виконані у вигляді розрахунків (розрахункові деривативні контракти) або можуть бути виконані у вигляді розрахунків за вибором однієї із сторін (змішані деривативні контракти), крім випадків неплатоспроможності або інших випадків припинення зобов'язань;

10) деривативні контракти, що стосуються активів, прав, зобов'язань, індексів, курсів, які не зазначені у цій частині та які мають характеристики іншого деривативного фінансового інструменту, у тому числі які укладаються на регульованому ринку, ОТМ або БТМ.

Попереднє визначення поняття «інвестори у цінні папери» значно відрізнялося від вище зазначеного, бо ними визнавалися фізичні та юридичні особи, резиденти і нерезиденти, які набули права власності на цінні папери з метою отримання доходу від вкладених коштів та/або набуття відповідних прав, що надаються власнику цінних паперів відповідно до законодавства [2].

Інвестори у фінансові інструменти за новітніми нормами поділені на кваліфіковані й некваліфіковані (ст. 6) [1].

Кваліфіковані інвестори у фінансові інструменти (професійні клієнти) є інвестори у фінансові інструменти, які володіють вміннями, досвідом та знаннями в галузі ринків капіталу, достатніми для прийняття ними самостійних інвестиційних рішень та оцінки ризиків щодо вчинення правочинів щодо фінансових інструментів, інші – некваліфіковані.

Треба зазначити, що законодавство країн континентального права з питань інвестування у цінні папери має певні відмінності від норм, що регулюють зазначене питання у правовій системі англо-американської правової сім'ї, до якою відносяться країни, зокрема США, Англія, Ірландія, Канада, Австралія, Нова Зеландія та інші.

Так, Конвенція [3] від 5 липня 2006 року про право, що застосовується до певних прав стосовно цінних паперів, які перебувають у власності посередника, набрала чинність з 01.04.2017 р. Зазначена Конвенція є міжнародним багатостороннім договором призначений для видалення, на глобальному рівні, правових невизначеностей для транскордонних правочинів з цінними паперами, яка ратифікована тільки 3-ма державами (Маврикій, Швейцарія, США). У липні 2006 року Європейська комісія

рекомендувала своїм державам-членам підписати Конвенцію, але ця рекомендація була пізніше відкликана. В юридичних колах Японії була виражена рішуча підтримка приєднання Японії до Конвенції. Проблема, яка спричинила прийняття зазначеного міжнародного договору, виникла через те, що між інвестором і компанією, що випускає конкретні цінні папери, можуть існувати посередники [4].

Резюмуючі розгляд проблемних питань щодо правового становища інвесторів у цінні папери як суб'єктів цивільних правовідносин на ринку капіталу, треба зазначити, що в подальшому необхідно буде їх вирішувати на законодавчому рівні з метою уніфікованого застосування норм правового регулювання обігу цих об'єктів цивільного права.

Список використаних джерел:

- 1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів: Закон України від 19.06.2020 № 738-IX. Офіційний вісник України. 2020. № 67. Ст. 2145.*
- 2. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23.02.2006 р. № 3480-IV. Офіційний вісник України. 2006. № 13. Ст. 857.*
- 3. Convention of 5 July 2006 on the Law Applicable to Certain Rights in Respect of Securities held with an Intermediary: <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=72>*
- 4. Hague Securities Convention – Wikipedia: https://en.wikipedia.org/wiki/Hague_Securities_Convention*

Маліновська І. М.,

кандидат юридичних наук, асистент кафедри цивільного права № 1 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

СУБ'ЄКТИ МАЙНОВИХ ПРАВ НА СЛУЖБОВИЙ ТВІР

Стаття 54 Конституції України гарантує громадянам України свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА № 1
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА № 2

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ
ВІДДІЛЕННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН

ХАРКІВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ОСЕРЕДОК
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ
«АСОЦІАЦІЯ ЦИВІЛІСТІВ УКРАЇНИ»

**УЧАСНИКИ ЦИВІЛЬНИХ
ВІДНОСИН:
НОВАЦІЇ РЕКОДИФІКАЦІЇ
ЦИВІЛЬНОГО (ПРИВАТНОГО)
ПРАВА УКРАЇНИ**

**Матеріали XIX науково-практичної
конференції, присвяченої 99-й річниці з дня народження
доктора юридичних наук, професора,
члена-кореспондента АН УРСР
В. П. Маслова**

(Харків, 12 березня 2021 року)

Харків
«Право»
2021

Відповідальний за випуск професор *В. І. Борисова*

Учасники цивільних відносин: новації рекодифікації цивільного (при-У90 ватного) права України : матеріали XIX наук.-практ. конф., присвяч. 99-й річниці з дня народж. д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. АН УРСР В. П. Маслова (Харків, 12 берез. 2021 р.). – Харків : Право, 2021. – 420 с.

ISBN 978-966-998-207-0

12 березня 2021 року кафедрами цивільного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого разом із Національною академією правових наук України (відділенням цивільно-правових дисциплін) і Харківським обласним осередком Всеукраїнської громадської організації «Асоціація цивілістів України» проведена міжнародна науково-практична конференція, присвячена 99-й річниці з дня народження доктора юридичних наук, професора, члена-кореспондента АН УРСР Василя Пилиповича Маслова.

Цей захід започаткований у 2003 році і відтоді традиційно відбувається кожного року, збираючи вчених-цивілістів закладів вищої освіти, провідних наукових установ і практичних працівників як України, так і інших держав.

У матеріалах збірника представлені результати наукових досліджень учених, присвячених актуальним проблемам приватного права (цивільного, житлового, сімейного, права інтелектуальної власності), а також проблемам господарського права.

Видання адресоване науковим співробітникам, аспірантам, викладачам закладів юридичної вищої освіти (факультетів ЗВО), а також працівникам суду, адвокатури, органів юстиції, юристам-практикам, іншим особам, які вивчають і застосовують цивільне, сімейне, житлове, цивільно-процесуальне та господарське законодавство.

УДК 347(477):005.342

- © Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2021
- © Національна академія правових наук України, 2021
- © Харківський обласний осередок Всеукраїнської громадської організації «Асоціація цивілістів України», 2021
- © Оформлення. Видавництво «Право», 2021

ISBN 978-966-998-207-0